

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหมในด้านสภาพแวดล้อม ด้านการบริหารและการนิเทศการสอน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย ด้านบริการที่จัดให้เด็ก ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กกับครอบครัวและชุมชน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในเรื่องการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ประชากรและตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1. ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากตำรา หนังสือ วารสาร เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็ก
2. สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหมอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดตั้ง และการดำเนินงานในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม
3. เข้าสังเกตการอบรมที่กองทัพเรือและกองทัพบกจัดให้กับบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยภายในหน่วยงาน เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2543 และวันที่ 25 สิงหาคม 2543 ตามลำดับ
4. ศึกษาดูงานในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหมอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อสังเกตสภาพการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม 7 แห่ง ดังเสนอในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายชื่อสถานรับเลี้ยงเด็กและวันที่ศึกษาดูงาน

ลำดับที่	รายชื่อสถานรับเลี้ยงเด็ก	วันที่
1	สถานรับเลี้ยงเด็ก ทร.5 (กรมโรงงานฐานทัพเรือสัตหีบ)	12 กรกฎาคม 2542
2	สถานรับเลี้ยงเด็ก ทร.8 (กองเรือต่อสู้อากาศยานรักษาฝั่ง)	12 กรกฎาคม 2542
3	สถานรับเลี้ยงเด็ก ทร.9 (โรงเรียนชุมพลทหารเรือ)	12 กรกฎาคม 2542
4	สถานรับเลี้ยงเด็ก ทร.10 (กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์)	12 กรกฎาคม 2542
5	สถานรับเลี้ยงเด็ก ทร.1 (โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ)	27 สิงหาคม 2542
6	สถานรับเลี้ยงเด็กฤทธิยะวรรณาลัย (ดอนเมือง)	30 สิงหาคม 2542
7	สถานรับเลี้ยงเด็กกองพลทหารม้าที่ 2 (สนามเป้า)	6 กันยายน 2542

ประชากร และตัวอย่างประชากร

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย และผู้ปกครอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานรับเลี้ยงเด็กของกองทัพบก 92 แห่ง กองทัพเรือ 16 แห่ง และกองทัพอากาศ 11 แห่ง รวมสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหมทั้งสิ้น 119 แห่งทั่วประเทศ

2. ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร 119 คน บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 119 คน และผู้ปกครอง 119 คน ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหมในปี พ.ศ.2544 รวมทั้งสิ้น 357 คน

3. วิธีการคัดเลือกตัวอย่างประชากร

3.1 ตัวอย่างประชากรเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหลักด้วยแบบสอบถาม มีดังนี้

3.1.1 เลือกผู้บริหารจากสถานรับเลี้ยงเด็กทั่วประเทศ 119 แห่ง ได้ผู้บริหาร 119 คน

3.1.2 ให้ผู้บริหารคัดเลือกบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย และผู้ปกครองจากสถานรับเลี้ยงเด็กทั่วประเทศ 119 แห่ง แห่งละ 1 คน ได้บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 119 คน และผู้ปกครอง 119 คน

รวมตัวอย่างประชากรเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 357 คน

3.2 ตัวอย่างประชากรเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการสัมภาษณ์ และการสังเกต มีขั้นตอนการคัดเลือกดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยทำการสุ่มแบบเจาะจง เลือกสถานรับเลี้ยงเด็กในแต่ละกองทัพที่มีปัญหา มากที่สุด 1 แห่ง และปัญหาน้อยที่สุด 1 แห่ง รวมกองทัพละ 2 แห่ง โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

1) ปัญหามากที่สุด คือ มีจำนวนข้อคำตอบที่เป็นปัญหาจากการตอบแบบ สอบถามผู้บริหาร แบบสอบถามบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย และแบบสอบถามผู้ปกครองรวมกัน มากที่สุด

2) ปัญหาน้อยที่สุด คือ มีจำนวนข้อคำตอบที่เป็นปัญหาจากการตอบแบบ สอบถามผู้บริหาร แบบสอบถามบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย และแบบสอบถามผู้ปกครองรวมกัน น้อยที่สุด

รวมสถานรับเลี้ยงเด็กที่ใช้เก็บข้อมูลกับตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 6 แห่ง คือ กองทัพ บก 2 แห่ง กองทัพเรือ 2 แห่ง และกองทัพอากาศ 2 แห่ง

3.2.2 เลือกผู้บริหารจากสถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 6 แห่ง เป็นตัวอย่างประชากรในการ สัมภาษณ์ จะได้ผู้บริหาร 6 คน

3.2.3 ผู้วิจัยทำการสุ่มแบบเจาะจง เลือกบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยที่มีหน้าที่ หลักในการดูแลชั้นเรียนแต่ละ 1 คน และเลือกผู้ปกครองในสถานรับเลี้ยงเด็กแต่ละ 1 คน เป็น ตัวอย่างประชากรในการสัมภาษณ์ ได้บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 6 คน และผู้ปกครอง 6 คน

รวมตัวอย่างประชากรเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จำนวนทั้งสิ้น 18 คน

3.2.4 ผู้วิจัยใช้บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยซึ่งเป็นตัวอย่างประชากรกลุ่มเดียวกัน กับตัวอย่างประชากรในการสัมภาษณ์ (3.2.3) เป็นตัวอย่างประชากรในการสังเกต จำนวนทั้งสิ้น 6 คน

รวมตัวอย่างประชากรเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตจำนวนทั้งสิ้น 6 คน

ตารางที่ 3 จำนวนตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนตัวอย่างประชากร (คน)		
	แบบสอบถาม	การสัมภาษณ์	การสังเกต
ผู้บริหาร	119	6	-
บุคลากร	119	6	6
ผู้ปกครอง	119	6	-
รวม	357	18	6

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งหมด 8 ชุด ประกอบด้วย แบบสอบถาม 3 ชุด แบบสัมภาษณ์ 3 ชุด แบบสังเกตบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 1 ชุด และแบบสำรวจสภาพแวดล้อม 1 ชุด ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย และการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กจากวิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร เอกสาร บทความ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนศึกษาดูงาน และสัมภาษณ์หน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ตามองค์ประกอบ 6 ด้าน ดังเสนอในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

องค์ประกอบ	กรอบแนวคิด
1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	1.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน 1.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน
2. การบริหารและการนิเทศการสอน	2.1 การบริหาร 2.1.1 นโยบายในการบริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก 2.1.2 วัตถุประสงค์ในการจัดสถานรับเลี้ยงเด็ก 2.1.3 โครงสร้างการบริหารงาน 2.1.4 แนวปฏิบัติในการบริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก 2.1.5 งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน 2.1.6 การสนับสนุนทางด้านวิชาการ 2.2 การนิเทศการสอน 2.2.1 วัตถุประสงค์ในการนิเทศการสอน 2.2.2 รูปแบบในการนิเทศการสอน 2.2.3 แนวปฏิบัติในการนิเทศการสอน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กรอบแนวคิด
3. หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	3.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3.2 หลักสูตรที่ใช้ในสถานรับเลี้ยงเด็ก 3.3 การจัดการเรียนการสอน 3.3.1 กิจกรรม 3.3.1.1 ตารางกิจกรรมที่ใช้ในสถานรับเลี้ยงเด็ก 3.3.1.2 กิจกรรมในตารางกิจกรรม 3.3.1.3 หลักในการจัดกิจกรรม 3.3.1.4 วิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 3.3.2 สื่อการเรียนการสอน 3.3.2.1 หลักในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน 3.3.2.2 แหล่งของสื่อการเรียนการสอน 3.3.2.3 ประเภทของสื่อการเรียนการสอน 3.3.3 การวัด และประเมินผล 3.3.3.1 วิธีที่ใช้ในการวัด และประเมินผล 3.3.3.2 การรายงานผลการวัดและประเมินต่อผู้ปกครอง
4. บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย	4.1 คุณสมบัติของบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 4.2 บทบาทของบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 4.3 การประเมินบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย
5. บริการที่จัดให้เด็ก	5.1 บริการด้านโภชนาการ 5.2 บริการด้านสุขอนามัย และความปลอดภัย
6. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กกับครอบครัวและชุมชน	6.1 รูปแบบการติดต่อประสานงานกับครอบครัวและชุมชน 6.2 การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน 6.3 การให้บริการแก่ครอบครัวและชุมชน

3. กำหนดโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ ดังเสนอในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 โครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล							
	แบบสอบถาม			แบบสัมภาษณ์			แบบสังเกต	แบบสำรวจ
	ผู้บริหาร	บุคลากร	ผู้ปกครอง	ผู้บริหาร	บุคลากร	ผู้ปกครอง	บุคลากร	สภาพแวดล้อม
1. สภาพแวดล้อม	/	/	/	/	/	/		/
2. การบริหาร และการนิเทศการสอน	/			/	/			
3. หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน		/	/	/	/	/	/	
4. บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย	/	/	/	/	/	/		
5. บริการที่จัดให้เด็ก	/		/	/	/	/	/	
6. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็ก กับครอบครัวและชุมชน	/		/	/	/	/		

4. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามกรอบแนวคิดในการวิจัยและโครงสร้างของเครื่องมือแบ่งเป็น 8 ชุด ดังนี้

4.1 แบบสอบถามจำนวน 3 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็ก เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้บริหาร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด และแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของสถานรับเลี้ยงเด็ก ได้แก่ การจดทะเบียนกับกรมประชาสงเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด และแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 3 สภาพและปัญหาการจัดการศึกษา และการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของสถานรับเลี้ยงเด็ก ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อม	จำนวน 6 ข้อ
2. การบริหารและการนิเทศการสอน	จำนวน 14 ข้อ
3. บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย	จำนวน 6 ข้อ
4. บริการที่จัดให้เด็ก	จำนวน 8 ข้อ
5. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กกับครอบครัวและชุมชน	จำนวน 5 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการสอบถามข้อมูลส่วนตัวของบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด และแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการจัดการศึกษา และการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของสถานรับเลี้ยงเด็ก ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อม	จำนวน 4 ข้อ
2. หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	จำนวน 12 ข้อ
3. บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย	จำนวน 3 ข้อ

ชุดที่ 3 แบบสอบถามผู้ปกครอง เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ปกครอง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ความเกี่ยวข้องกับนักเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนในความดูแล ความคาดหวังต่อนักเรียน ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิดและแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจในการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม เป็นการสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ซึ่งครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อม	จำนวน 2 ข้อ
2. หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	จำนวน 5 ข้อ
3. บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย	จำนวน 4 ข้อ
4. บริการที่จัดให้เด็ก	จำนวน 3 ข้อ
5. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กกับครอบครัวและชุมชน	จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม เป็นการสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

4.2 แบบสัมภาษณ์จำนวน 3 ชุด คือ

ชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัวของผู้บริหาร ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง หน้าที่ ระดับการศึกษาสูงสุด ประวัติการทำงานประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับเด็ก

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็ก ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อม	จำนวน 1 ข้อ
2. การบริหารและการนิเทศการสอน	จำนวน 9 ข้อ
3. หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	จำนวน 2 ข้อ
4. บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย	จำนวน 4 ข้อ
5. บริการที่จัดให้เด็ก	จำนวน 1 ข้อ
4. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กกับครอบครัวและชุมชน	จำนวน 2 ข้อ

ครอบครัวและชุมชน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นการสัมภาษณ์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม

ชุดที่ 5 แบบสัมภาษณ์บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัวของบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง หน้าที่ ระดับการศึกษาสูงสุด ประวัติการทำงานประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับเด็ก ช่วงอายุของเด็กที่ดูแล จำนวนของเด็ก และบุคลากรประจำห้อง

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็ก ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อม	จำนวน 1 ข้อ
2. การบริหารและการนิเทศการสอน	จำนวน 2 ข้อ
3. หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	จำนวน 11 ข้อ
4. บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย	จำนวน 2 ข้อ
5. บริการที่จัดให้เด็ก	จำนวน 1 ข้อ
6. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กกับ	จำนวน 1 ข้อ

ครอบครัวและชุมชน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นการสัมภาษณ์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม

ชุดที่ 6 แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ปกครอง ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล อายุ รายละเอียดของเด็ก อาชีพ ความสัมพันธ์กับเด็ก

ตอนที่ 2 ความคิดเห็น ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม เป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็น ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็ก ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อม	จำนวน 1 ข้อ
2. การบริหารและการนิเทศการสอน	จำนวน 4 ข้อ

3. หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	จำนวน 2 ข้อ
4. บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย	จำนวน 1 ข้อ
5. บริการที่จัดให้เด็ก	จำนวน 1 ข้อ
6. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กกับครอบครัวและชุมชน	จำนวน 1 ข้อ

4.3 แบบสังเกต และแบบสำรวจจำนวน 2 ชุด คือ

ชุดที่ 7 แบบสังเกตบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ถูกสังเกต เป็นการสอบถามข้อมูลส่วนตัวของบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง หน่วยงาน สังกัด

ตอนที่ 2 แบบบันทึกพฤติกรรมกรรมการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย เป็นการจดบันทึกพฤติกรรมในการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย

ตอนที่ 3 แบบสำรวจพฤติกรรมกรรมการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กอายุแรกเกิดถึง 3 ปี และอายุ 3 ปี ถึง 5 ปี ของบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย เป็นการสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กอายุแรกเกิดถึง 3 ปี และอายุ 3 ปี ถึง 5 ปี ของบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย

ชุดที่ 8 แบบสำรวจสภาพแวดล้อม เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสำรวจสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม เป็นการสังเกตสภาพแวดล้อม สุขอนามัยและความปลอดภัยในสถานรับเลี้ยงเด็ก

ตอนที่ 2 แผนผังการจัดห้องเรียน เป็นการบันทึกแผนผังการจัดห้องเรียน

ตอนที่ 3 แผนผังการจัดอาคารสถานที่ เป็นการบันทึกแผนผังการจัดอาคารสถานที่

5. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้อง และความเหมาะสมของการใช้ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

6. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองเก็บข้อมูล (Try out) กับผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย และผู้ปกครองในสถานรับเลี้ยงเด็กที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนป่าละอู จังหวัดเพชรบุรี 2) โรงเรียนสวนมิสกวัน กรุงเทพฯ 3) โรงเรียนช่างอากาศอ่ารุง กรุงเทพฯ เพื่อดูความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้อง ความเหมาะสมของการใช้ภาษา และเวลาที่ใช้ แล้วนำเครื่องมือกลับมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

7. นำแบบสอบถามผู้ปกครองไปทดสอบหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือด้วยโปรแกรม SPSS โดยใช้วิธีวัดความคงที่ภายใน (Internal Consistency) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.8621

8. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้เก็บข้อมูลกับตัวอย่างประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

1.1 ผู้วิจัยเข้าไปติดต่อกับคณะทำงานโครงการสร้างหลักประกัน กรมสวัสดิการทหารบก ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบการพัฒนาและปรับปรุงสถานรับเลี้ยงเด็กของทหารบก เพื่อขอข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดสถานรับเลี้ยงเด็ก ได้แก่ ประวัติความเป็นมาและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กของทหารบก รายชื่อสถานรับเลี้ยงเด็ก และขอความร่วมมือในการทำวิจัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของทหารบก

1.2 ผู้วิจัยโทรศัพท์ติดต่อกับสำนักงานศูนย์ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนทหารเรือ กรมสวัสดิการทหารเรือ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กของทหารเรือ เพื่อขอข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดสถานรับเลี้ยงเด็ก ได้แก่ ประวัติความเป็นมาและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กของทหารเรือ รายชื่อสถานรับเลี้ยงเด็ก และขอความร่วมมือในการทำวิจัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของทหารเรือ

1.3 ผู้วิจัยโทรศัพท์ติดต่อกับสถานรับเลี้ยงเด็กในหน่วยงานต่าง ๆ ของทหารอากาศ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดสถานรับเลี้ยงเด็ก และส่งแบบสอบถามประวัติในการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กไปยังสถานรับเลี้ยงเด็กของทหารอากาศทุกแห่ง เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดสถานรับเลี้ยงเด็ก ได้แก่ ประวัติความเป็นมาและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กของทหารอากาศ พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการทำวิจัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของทหารอากาศ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

2.1 ผู้วิจัยส่งจดหมายขอความร่วมมือในการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้บัญชาการทหารบก เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ถึงตัวอย่างประชากรในสถานรับเลี้ยงเด็กของทหารบก ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร 92 คน บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 92 คน และผู้ปกครอง 92 คน พร้อมแนบจดหมายอนุมัติ และของเปล่าติดแสตมป์ เพื่อความสะดวกในการส่งกลับทางไปรษณีย์

2.2 ผู้วิจัยส่งจดหมายขอความร่วมมือในการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงเจ้ากรมสวัสดิการทหารเรือ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ถึงตัวอย่างประชากรในสถานรับเลี้ยงเด็กของทหารเรือ ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร 16 คน บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 16 คน และผู้ปกครอง 16 คน พร้อมแนบจดหมายอนุมัติ และของเปล่าติดแสตมป์ เพื่อความสะดวกในการส่งกลับทางไปรษณีย์

2.3 ผู้วิจัยส่งจดหมายขอความร่วมมือในการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้บังคับการกองบินหรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กของทหารอากาศ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม พร้อมกับส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ถึงตัวอย่างประชากรในสถานรับเลี้ยงเด็กของทหารอากาศ ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร 11 คน บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 11 คน และผู้ปกครอง 11 คน และแนบของเปล่าติดแสตมป์ เพื่อความสะดวกในการส่งกลับทางไปรษณีย์

2.4 หลังจากส่งแบบสอบถาม 1 เดือน ผู้วิจัยได้ส่งจดหมายติดตามครั้งที่ 1 ไปยังสถานรับเลี้ยงเด็กที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามกลับเพื่อขอความร่วมมือในการส่งแบบสอบถามกลับ และส่งจดหมายติดตามครั้งที่ 2 หลังจากส่งจดหมายติดตามครั้งที่ 1 ไป 2 สัปดาห์ พร้อมกันนั้นได้จัดส่งแบบสอบถามให้อีกหนึ่งชุดเพื่อความสะดวกในการส่งแบบสอบถามกลับหากเกิดการสูญหายในการจัดส่งครั้งแรก โดยผู้วิจัยได้ใช้เวลารวบรวมแบบสอบถามทั้งสิ้น 2 เดือนและได้รับแบบสอบถามกลับ 335 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.84 คัดฉบับที่ไม่สมบูรณ์ออก คงเหลือใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 326 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.32 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร จำนวน 110 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.44 และแบบสอบถามบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย 108 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.76 และแบบสอบถามผู้ปกครอง 108 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.76 ดังเสนอในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับกลับคืนและแบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์

ตัวอย่างประชากร	ส่งไป	ได้รับกลับ		นำมาวิเคราะห์	
	จำนวน	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหาร	119	114	95.80	110	92.44
บุคลากรฯ	119	111	93.28	108	90.76
ผู้ปกครอง	119	110	92.44	108	90.76
รวม	357	335	93.84	326	91.32

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสำรวจ

3.1 ผู้วิจัยมีการเตรียมตัวเพื่อทำการสังเกตและการสำรวจ โดยนำเครื่องมือไปทดลองใช้เก็บข้อมูลพร้อมกับผู้ช่วยวิจัยในสถานรับเลี้ยงเด็ก 3 แห่งก่อนเก็บข้อมูลจริง เพื่อให้ผู้วิจัยมีความเที่ยงในการทำการสังเกตและการสำรวจ

3.2 ผู้วิจัยโทรศัพท์ติดต่อกับสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีปัญหาในการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยจากการตอบแบบสอบถามทั้ง 6 แห่ง และส่งจดหมายขอความร่วมมือในการวิจัยถึงผู้รับผิดชอบการจัดสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสำรวจ พร้อมทั้งกำหนดช่วงเวลาในการเข้าไปเก็บข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กแต่ละแห่งแห่งละประมาณ 3 - 5 วัน ดังเสนอในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสำรวจ

ลำดับที่	สถานรับเลี้ยงเด็ก	จังหวัด	ช่วงเวลา
1	สถานรับเลี้ยงเด็กปัญหามากที่สุดแห่งที่ 1	อุดรธานี	17 - 20 เมษายน 2544
2	สถานรับเลี้ยงเด็กปัญหามากที่สุดแห่งที่ 2	พังงา	30 เมษายน - 4 พฤษภาคม 2544
3	สถานรับเลี้ยงเด็กปัญหาน้อยที่สุดแห่งที่ 1	ชลบุรี	9 - 11 พฤษภาคม 2544
4	สถานรับเลี้ยงเด็กปัญหามากที่สุดแห่งที่ 3	เชียงใหม่	14 - 18 พฤษภาคม 2544
5	สถานรับเลี้ยงเด็กปัญหาน้อยที่สุดแห่งที่ 2	พิษณุโลก	21 - 25 พฤษภาคม 2544
6	สถานรับเลี้ยงเด็กปัญหาน้อยที่สุดแห่งที่ 3	พิษณุโลก	28 พฤษภาคม - 1 มิถุนายน 2544

3.3 ก่อนทำการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสำรวจ ผู้วิจัยได้เข้าไปทำความรู้จัก และสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล นอกจากนั้นยังได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์และวิธีการรายงานผลการวิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลทราบว่า จะไม่มีการระบุชื่อของผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล และข้อมูลที่ได้จะนำมาประมวลเป็นภาพรวม และนำเสนอเป็นผลการวิจัยเพื่อการพัฒนาสถานรับเลี้ยงเด็กเท่านั้น เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกผ่อนคลายในการให้สัมภาษณ์ และสามารถปฏิบัติงานได้ตามปกติ

3.4 ผู้วิจัยนัดหมายวันและเวลาในการสัมภาษณ์ตามความสะดวกของผู้ให้สัมภาษณ์ รวมทั้งนำข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์อ่านล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เตรียมตัวตอบคำถาม ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวคำถามในแบบสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยใช้การจดบันทึกแบบสั้นลงในแบบสัมภาษณ์ และขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเทปอัดเสียงระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อความต่อเนื่องในการให้สัมภาษณ์

3.5 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยร่วมสังเกตพฤติกรรมในการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยระหว่างการปฏิบัติงาน ตั้งแต่เวลาที่เด็กมาสถานรับเลี้ยงเด็กจนกระทั่งเด็กกลับบ้าน เป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – participant observation) และเขียนบันทึกแบบบรรยายเหตุการณ์ลงในแบบสังเกต และบันทึกผลลงในแบบสำรวจในภายหลัง และได้ทำการสำรวจสภาพแวดล้อมของสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยใช้การจดบันทึก ถ่ายภาพ และถ่ายวีดิทัศน์ประกอบ ซึ่งเมื่อบันทึกผลการสำรวจเสร็จผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะตรวจทานผลการสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกัน โดยถ้ามีประเด็นใดที่มีผลการบันทึกที่ขัดแย้งกันจะมีการพูดคุยเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน

3.6 ในการสังเกตและการสำรวจ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ทำการสังเกตและสำรวจร่วมกันในสถานรับเลี้ยงเด็ก 3 แห่งแรก ส่วนในสถานรับเลี้ยงเด็กอีก 3 แห่งผู้วิจัยได้ทำการสังเกตและการสำรวจเพียงคนเดียว และได้ถ่ายรูปและถ่ายวีดิทัศน์ไว้เพื่อให้ผู้ช่วยวิจัยสังเกตในภายหลัง

4. นอกจากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต และการสำรวจแล้ว ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนากับผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย และผู้ปกครองอย่างไม่เป็นทางการ ตลอดจนรวบรวมเอกสาร หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับสถานรับเลี้ยงเด็ก

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ คำนวณหาค่าร้อยละและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางประกอบความเรียง

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบในแต่ละข้อ}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}} \times 100$$

2. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจนำมาวิเคราะห์เนื้อหา ประมวลและจัดกลุ่มข้อมูลเข้าด้วยกัน และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นความเรียงของแต่ละกรณี ส่วนข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติม นำมาจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อสรุปเป็นข้อมูลเชิงบรรยาย